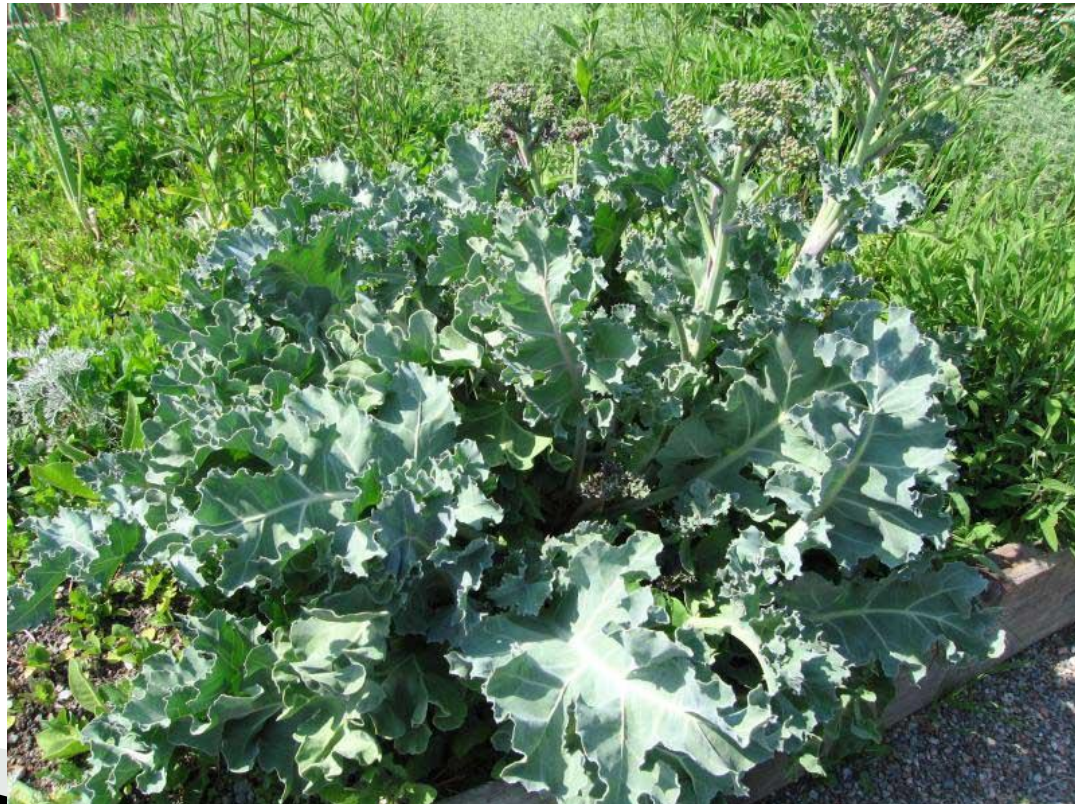

Катран - багаторічна трав'яниста рослина з сімейства хрестоцвітних, дуже схоже на хрін.

Він був відомий древнім грекам і римлянам. Родина катрана - передгір'я Криму і Керченський півострів, де він дуже часто зустрічається в дикому вигляді. У флорі колишнього Союзу зустрічається близько 20 видів катрана, але в культурі у садівників-аматорів зустрічається в основному тільки катран степовий.

Для катрана дуже характерна строкатість життєвих циклів. На одному і тому ж ділянці частина рослин одного і того ж віку можуть вступити у плодоношення, а інша частина рослин довго не зацвітати. До речі, саме останні рослини і дають найбільші коренеплоди.

Катран дуже схожий з хріном з використання, з харчових і смакових переваг, але має низку цінних переваг. У катрана потужний гладкий коренеплід масою до 500-600 г і більше (у хріну 100-150 г), форма його коренів дуже зручна для обробки. Товарних розмірів катран досягає вже до кінця першого року вегетації. Його коренеплоди значно соковитіше і смачніше хрону, багатшим за хімічним складом, чудово зберігаються взимку в підвалі. До того ж вирощувати катран набагато дешевше, оскільки витрат на отримання насіннєвого матеріалу значно менше.

Корінь у катрана стрижневий, циліндричний, слаборазветвленим, м'ясистий, довжиною до 50 см і більше, діаметром до 7 см, масою до 600 г і більше. М'якоть біла з кремовим відтінком, соковитий. Корінь проникає в ґрунт на глибину більше 1 метра, тому він ніколи не вимерзає.

У перший рік життя рослина утворює дуже потужну прикореневу розетку листя. Листя великі, черешкові, довжиною 60-90 см, м'ясисті, зелені і сизі з восковим нальотом. По краях вони зубчасті, з виїмкою. На 2-3-й рік рослина утворює квітконосні пагони висотою до 140 см.

Насіння катрана схожі на капустяні, покриті щільною оболонкою. Вони дозрівають не одночасно і значно відрізняються один від одного за величиною; дрібне насіння сходів зазвичай не дають.

Існує більше 20 видів катрана, з яких окультурені 4: **катран степовий (татарський), катран морський, катран полковидний і катран східний.**

Відомий також сорт Аккорд і місцеві сорти.

Рослини катрану кримського і морської капусти близькі за біологією й існують у трирічній формі. У перші два роки вони формують м'ясисте кореневище та розетку дуже великих м'ясистих листків довжиною 50 см, а на третій рік, утворивши квітконоси та насіння, відмирають. Рослини витривалі, морозо- та посухостійкі. Насіння проростає при температурі 3°C, сходи не ушкоджуються заморозками мінус 5°C. Оптимальною для розвитку є температура 18-25°C. Насіння катрану має тверду оболонку, а через це тривалий період спокою, тому потребує стратифікації перед сівбою навесні або підзимньої сівби. Рослини придатні також для вегетативного розмноження. Перезволоження ґрунту катран переносить погано. Навесні рослини відростають рано і дають продуктивні органи листки та черешки у дуже молодому віці. Рослина придатна для вигонки.

У листках містяться вітаміни, антибіотичні речовини, корисні мінеральні й органічні сполуки з включенням сірки, йоду та інших важливих елементів. Корисно вживати в їжу при розладах шлунку та для підвищення апетиту. У ранньовесняний час діє як полівітамін. Використовують свіжі листки та черешки, поки вони ще не розкрилися повністю або у відбіленому стані. Готують з катрану такі ж страви, як і з цвітної капусти або спаржі, відварюють, смажать, додають до супів або салатів.

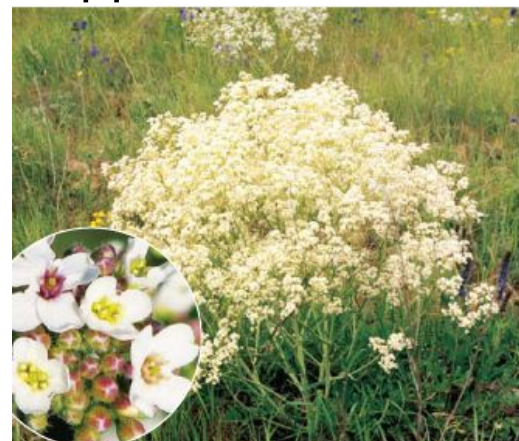
Районований сорт катрану ***Кримський***, який використовують у країні як заміник хрину і дуже рідко — для одержання молодих листків та черешків.

Багаторічна рослина в перший рік свого життя дає всього лише 5 листків, у другий рік - до 15 і коренеплід, тільки на третій починає цвісти запашними квіточками, потім утворюючи стручок з одним насіниною всередині.

Корінь катрана може досягати 1 кг, має діаметр до 7 см і йде вглиб на 1 м.

Насіння сіють у борозенки по 10 шт. на 1 м на глибину приблизно 2 см, пізніше сходи проріджують, щоб між рослинами було близько 50 см. Якщо розмноження виробляють вегетативно, то обрізання коренів завдовжки не менше 10 см висаджують похило на глибину близько 5 см з відстанню між ними близько 15 см, пізніше доведеться посадки прорідити.

Катран не вимогливий до умов вирощування. Сіють його під зиму на добре підготовлених запільних ділянках. Під глибоку зяблеву оранку (50 см) вносять мінеральні добрива ($N_9P_6K_6$), а на бідних ґрунтах 4 кг/м^2 перегною. Спосіб сівби — квадратно-гніздовий за схемою 40×40 см, по 3—5 насінин у лунку, на глибину 3 см. Сходи з'являються в кінці березня — на початку квітня. Ґрунт розпушують, рослини проривають, залишаючи по 2 у кожній лунці. Захід повторюють через 7—10 днів. Залишають у лунці по 1 рослині. За сезон проводять 3—5 розпушувань міжрядь. Рослини у стадії 3—5 листків підживлюють аміачною селітрою (N_7), а через 10—15 днів азотно-калійним добривом (N_5K_5). Після підживлень ділянку поливають нормою 5 л/м^2 .

Навесні третього року знов одержують продукцію. Після збирання рослини знищують, бо вони й самі загинуть після утворення насіння.

Для одержання кореневищ катран збирають у перший або другий рік культури при товщині коренів не менше 2 см. Можна поєднувати культуру на зелень з одержанням кореневищ на другий рік. Збирання проводять у жовтні після скошування листків. Урожайність коренів становить 6—12 кг/м²

Ранню продукцію листків з черешками можна мати при використанні тимчасових плівкових укрить, які виставляють з осені над скошеними рядками рослин. Плівку зверху вкривають соломною, а пізніше снігом. Продукція надходить при таненні снігу. Зрізування проводять 2—3 рази, не знімаючи укрить. Після останнього зрізування рослини розкривають, підживлюють, розпушують міжряддя, проводять полив. Восени рослини знову зрізують, підгортають або укривають. Вигонку проводять в плівкових теплицях і листопада до березня, прикопуючи заготовлені і осені кореневища за схемою 20x20 см та укриваючи їх ґрунтом, соломною, тирсою на 20 см. Теплиці при потребі укривають. Під час їх розігрівання за 20-25 днів одержують відбілені черешки. Щоб підвищити ефективність вигонки, ділянки вкривають чорною плівкою. Вигонка можлива і у сховищах без світла, де прикопані у вологий пісок кореневища витримують при температурі 10 °С протягом 20 діб, при цьому зламують та викидають листки.

Вигонку рослин з видаленими листками проводять у відкритому ґрунті під ящиками, які встановлюють над рядками з осені, вкриваючи їх плівкою, соломною, ґрунтом, снігом. Відбілені черешки одержують з березня до травня. Пізніше продукцію одержують з рослин, які восени вкривали каркасами з непрозорої плівки. Взимку виганяють рослини у ящиках або горщиках у зволоженому піску в темних приміщеннях при температурі не нижче 10 °С. У кімнатах горщики ставлять у темне місце та вкривають непрозорим ковпаком.

На осінь першого року життя довжина кореня сягає 20— 25 см, маса — до 300 г. Такий корінь уже можна споживати, але намагаюся викопувати 3—5-річні корені, тоді їхня маса сягає 1 кг.

Урожайність надземної зеленої частини склає 375-425 ц із 1 га.

Коренеплоди катрану зберігають у підвалах, холодильниках, на місці виростання. Температура для зберігання $+3-5^{\circ}\text{C}$, а вологість повітря в приміщеннях - близько 85%.

Катран є культурою овочевою, олійною, кормовою і медоносною.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

